

Sondre Risto

Eiendomsskatt og interkommunal migrasjon

Hvordan påvirkes interkommunal migrasjon av eiendomsskatt?

Bacheloroppgave i POL2900

Veileder: Henning Finseraas

Mai 2020

Sondre Risto

Eiendomsskatt og interkommunal migrasjon

Hvordan påvirkes interkommunal migrasjon av eiendomsskatt?

Bacheloroppgave i POL2900
Veileder: Henning Finseraas
Mai 2020

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for sosiologi og statsvitenskap

Kunnskap for en bedre verden

Sammendrag

Denne oppgavens formål er å belyse noen av konsekvensene med eiendomsskatt. I oppgaven snevres det inn til å omhandle eiendomsskattens påvirkning på interkommunal migrasjon. For å kunne gi et svar til oppgaven analyseres 272 norske kommuner i perioden 2007-2015. Tiebout (1956) er brukt for å kunne teori om hvorfor eiendomsskatt kan føre til interkommunal migrasjon. Senere diskuteres det om teorien samsvarer med funnene i analysen. Funnene tyder på at eiendomsskatt har en negativ påvirkning på nettoinnflyttinger til kommunene, men hvor sterk denne effekten er kan diskuteres. I tillegg analyseres og diskuteres det fem andre faktorer som kan påvirke interkommunal migrasjon.

Summary

The purpose of this thesis is to highlight some of the consequences of property taxations. The thesis seeks to address the impact of property tax on inter-municipal migration. In order to address the impact, 272 Norwegian municipalities have been analyzed in the period 2007-2015. Tiebout (1956) is used to study the theory of why property taxation can lead to inter-municipal migration. Later it will be discussed whether the theory matches the findings of the analysis. The findings suggest that property taxes have a negative impact on net migration in the municipalities, but how strong this effect is can be debated. In addition, five other factors that can influence inter-municipal migration are analyzed and discussed in the thesis.

Antall ord: 6934

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	4
2. Teori	5
2.1 Ravensteins migrasjonslover og «push and pull»	5
2.2 Lokale utgifter – Tiebout.....	7
2.2.1 Full mobilitet i Norge?.....	8
2.2.2 Har innbyggerne full informasjon?	9
2.2.3 Begrensninger knyttet til arbeid	9
2.2.4 Er de offentlige godene eksklusivt tilgjengelig for innbyggerne?.....	10
2.2.5 Optimal kommunestørrelse	10
2.3 Eiendomsskatt.....	10
2.4 Modell for flytting	11
3. Metode.....	12
3.1 Kvantitativ metode	12
3.2 Datasettet	12
3.3 Variabelbeskrivelse	13
3.3.1 Avhengig variabel.....	13
3.3.2 Hoved-uavhengig variabel	14
3.3.3 Kontrollvariabel 1 – Brukeravgifter.....	14
3.3.4 Kontrollvariabel 2 – Transport	15
3.3.5 Kontrollvariabel 3 – Helse	15
3.3.6 Kontrollvariabel 4 – Skole	16
3.3.7 Kontrollvariabel 5 – Barnehage.....	16
3.5 Hypoteser.....	17
4. Analyse	18
4.1 Deskriptiv statistikk.....	18
4.2 Regresjonsanalyse.....	19
4.3 Svakheter	20
5. Diskusjon.....	21
5.1 Eiendomsskatt.....	21
5.2 Brukeravgifter	22
5.3 Transport.....	22
5.4 Helse.....	23

5.5 Skole.....	23
5.6 Barnehage.....	23
5.7 Tiebout effekter.....	24
5.8 Videre forskning.....	25
6. Konklusjon.....	26
7. Datasett.....	27
8. Litteraturliste.....	27

1. Innledning

Ved kommunevalget i 2019 var eiendomsskatten et omdiskutert tema, med høyresiden som den største motstanderen (Gjerde & Sørenes, 2019). Fra et policy perspektiv er det naturlig å stille seg spørsmålet om hva konsekvensene av eiendomsskatt er. De ulike kommunene kan selv velge om de skal ha eiendomsskatt, noe som gjør at det vil være lokale forskjeller. Noe tidligere forskning på området er Fiva & Rattsø (2007), som så på lokal konkurranse mellom kommunene i utskrivelsen av eiendomsskatt og andre avgifter. I denne oppgaven har jeg valgt å snevre inn oppgaven til å omhandle interkommunal migrasjon. Problemstillingen som skal svares på er «*hvordan påvirkes interkommunal migrasjon av eiendomsskatt?*». I 2006 endret Stoltenberg II-regjeringen eiendomsskatteloven, som gjorde det mulig for alle kommuner å innføre eiendomsskatt på flere husholdninger og flere andre eiendommer fra 2007. Det gjorde at flere kommuner hadde mulighet til å innføre eiendomsskatt eller skrive ut eiendomsskatt til en høyere andel av eiendommene i kommunene. I oppgaven forsøkes det å se på noen av konsekvensene av dette og hva det har å si for interkommunal migrasjon.

I oppgaven legges det først frem teori, der det er spesielt et søkelys på Lee (1966) og Tiebout (1956). Tiebouts perspektiver blir viktig i diskusjonsdelen. Etter teoridelen kommer metode, der datasettet som brukes beskrives og fem kontrollvariabler presenteres. På slutten av metode vil det bli lagt frem seks hypoteser. Etter metode kommer analyse, der resultatene fra regresjonsanalysen presenteres. Deretter kommer diskusjon, der resultatene diskuteres. Helt til slutt kommer konklusjonen.

Oppsummert så ser man at eiendomsskatt påvirker interkommunal migrasjon, men hvor mye den påvirker er diskuterbart.

2. Teori

Fra 2007 til 2015 var det totalt 1999830 registrerte flyttinger mellom kommuner i Norge, med et gjennomsnitt for hvert år på 222203 personer (Statistisk sentralbyrå, 2016). I denne delen vil det gjennomgås teori som forsøker å forklare hva som kan drive noen til å flytte. Først presenteres Ravensteins (1885) migrasjonslover, for deretter å inkludere Lee (1966), som prøver å forklare hvorfor noen migrerer og hvilke overveininger som må gjøres. Deretter presenteres Tiebout (1956) og hans teori om utgiftsnivå på lokalt nivå. Nest sist er litt generelt om eiendomsskatt i Norge før det avsluttes med en forenklet forestilling av flytting basert på Tiebout og Lee.

2.1 Ravensteins migrasjonslover og «push and pull»

En av de tidligste til å oppdage mønstre ved menneskelig migrasjon var Ravenstein (1885) Ravenstein (1885) generaliserte observasjonene han hadde på den interne migrasjonen innenfor Storbritannia med manntall fra 1871 og 1881. Ravenstein (1889) tar også for seg andre land i Europa og Amerika. Noen av mønstrene som påvirker migrasjonsprosessen er flyttedistanse, befolkningsstørrelse i opprinnelse- og destinasjonsregion, kapasitet til befolkningsvekst i regionene, kjønn etc. (Ravenstein, 1885). Ni av mønstrene som ble oppdaget er som følger:

1. De fleste migrasjoner skjer over kort avstand.
2. Migrasjonen skjer stegvis med at befolkningen nærmest et attraktivt område migrerer inn til det attraktive området, som deretter skaper et tomrom bak dem, som fylles opp av befolkningen som er rundt området der tomrommet oppstår osv.
3. Prosessen med avspredning av befolkningen er den inverse av den stegvise prosessen med migrasjon.
4. En migrasjonsbølge skaper en motbølge. Når noen flytter inn i et område vil noen flytte ut, men ikke nødvendigvis i samme volum.
5. De som migrerer over lang avstand, migrerer generelt til de store sentrene for handel og industri (storbyer).
6. Befolkningen i urbane strøk migrerer mindre enn befolkningen i rurale strøk.
7. Kvinner flytter mer enn menn, men menn migrerer mest over lange avstander.

8. Migrasjon skjer oftest av økonomiske grunner.
9. Migrasjonen øker i volum ved industrialisering og bedre samferdsel.

1-7 er hentet fra Ravenstein (1885) og 8 og 9 kommer fra Ravenstein (1889). Ut fra de forskjellige mønstrene kan vi forvente at kommuner som bruker mer på samferdsel og har bedre økonomiske utsikter, vil ha større innflytting til sine kommuner.

Lee (1966) bygger på Ravensteins arbeid og syntetiserte «push-and-pull» faktorer. Ifølge Lee (1966) består valget om man skal migrere av flere positive og negative faktorer. Ved destinasjonen er det de positive (pull) faktorene som er avgjørende for om man migrerer dit, og ved hjemstedet er det de negative (push) faktorene som avgjør om man blir. Det er ikke bare faktorene ved hjemstedet og destinasjonen som spiller inn. Hindringer som kan forekomme under reisen og personlige faktorer spiller også en rolle. Siden det å migrere også består av personlige faktorer, så er ikke beslutningen om å migrere et fullstendig rasjonelt valg (Lee, 1966, s. 51). Faktorene som påvirker valget om migrasjon og migrasjonsprosessen kan beskrives i fire hovedkategorier:

1. Faktorer assosiert med det originale bostedet.
2. Faktorer assosiert med området det flyttes til.
3. Mellomliggende hindringer.
4. Personlige faktorer.

Det er viktige forskjeller mellom faktorer assosiert med det originale bostedet og faktorer assosiert med området det flyttes til. Faktorene som er assosiert med det originale bostedet er ofte godt kjent for individene og de vil ofte kunne ta overveide valg knyttet til dem, men faktorene assosiert med området det flyttes til er ofte ukjent (Lee, 1966, s. 50). Noe av informasjonen om hvordan det er å leve der eksisterer bare for de som allerede bor der, og verdier og holdninger til de som allerede bor der er vanskelig å få et totalinntrykk av uten å selv bo der. Det vil altså alltid foreligge en grad av ignoranse knyttet til faktorene assosiert med området det potensielt skal flyttes til. De mellomliggende hindringene kan være mye. Det kan blant annet være distanse, lover og regler, kostnader eller fysiske ting som for eksempel Berlinmuren. Hvor stor påvirkning hindringene har er også individbasert. For eksempel vil en singel barnløs mann ha færre kostnader ved migrasjon enn en familie på fire. De personlige faktorene kan være alt fra ulike stadier i livssyklusen,

intelligens eller vilje (Lee, 1966, s. 51). Alle personlige egenskaper som kan påvirke utfallet kan legges inn under personlige faktorer. Oppsummert så kommer migrasjon av en serie betraktninger av positive og negative faktorer.

2.2 Lokale utgifter – Tiebout

Tiebout (1956) presenterte en modell for en forklaring av nivået på utgiftene for offentlige goder på et lokalt nivå, som gjenspeiler befolkningens preferanser.

Tiebout (1956) argumenterer for at de innbyggerne som har høy etterspørsel etter offentlige goder vil flytte til steder som tilbyr mange offentlige goder og dermed har høyere skatter. Mens de innbyggerne som har lav etterspørsel etter offentlige goder vil flytte til steder som tilbyr færre fellesgoder og som dermed har et lavere skattnivå. Før han setter opp modellen kommer han med en rekke antagelser (Tiebout, 1956, s. 419). Antagelsene er som følger:

1. Innbyggerne er fullt mobile og vil flytte til det stedet som tilfredsstillter deres preferanser.
2. Innbyggerne har full informasjon.
3. Der eksisterer mange samfunn hvor de ulike innbyggerne kan velge å bo.
4. Begrensninger knyttet til arbeid er utelatt.
5. Offentlige goder som produseres må ikke være tilgjengelig for andre samfunn.
6. Det eksisterer en optimal kommunestørrelse.
7. Kommuner søker alltid å nå den optimale størrelsen.

Med de antagelsene er Tiebout (1956, s. 421) selv klar over at modellen ikke representerer virkeligheten. I et eksempel (Tiebout, 1956, s. 422) legger han til en kostnadsfaktor med det å flytte for å vise at modellen faktisk kan gjenspeile virkeligheten. Man ser for seg at badevakter på offentlige badestrender får lønnsforhøyelse på gjennom fagforeningen sin og badevaktene lønnes av de lokale myndighetene. De totale skattene i de kommunene med badestrender vil øke, og de som er likegyldig til badestrender blir tvunget til å gjøre et valg. En av faktorene for de innbyggerne som ønsker å flytte blir da lønnsomhet. Hvis kostnadene relatert til flyttingen overstiger det man blir å tjene på reduserte avgifter, så blir ikke innbyggeren å flytte. Det må også eksistere en tilgjengelig kommune som tilfredsstillter innbyggerens preferanser. Hvis nok innbyggere velger å

flytte fra kommuner med badestrand, vil etterspørselen etter badevakter gå ned og det samlede antallet badevakter vil dermed også gå ned ettersom det ikke er behov for like mange. Dette fører til at kommunene som trenger badevakter ikke trenger å bruke like mye det på dette offentlige gode. Selv om han tar med en kostnadsfaktor i eksemplet er man fremdeles avhengig av at antagelsen om at offentlige goder ikke er tilgjengelig for andre samfunn er til stede. I realiteten ville badestranden også blitt brukt av nærliggende samfunn. Kort oppsummert så vil innbyggerne etter denne modellen være klar over at finansieringen for ulike offentlige goder er forskjellig, som gjør at de lokale utgiftene er forskjellig fra sted til sted. Dermed har innbyggerne mulighet til å bosette seg på de stedene som oppfyller deres preferanser for offentlige goder og skattenivå.

Tiebout (1956) modell er som de fleste andre økonomiske modeller. Den er forenklet for å kunne svare på de spørsmålene han stiller seg. I Tiebout tilfelle er det en forenkling av årsaker og mulige konsekvenser av lokale variasjoner i offentlige goder og utgiftene tilknyttet de offentlige godene. Det er ikke gitt at Tiebout modell kan overføres til norske forhold, men det kan tenkes at de forskjellige norske kommuners valg og prioriteringer av skatt- og avgiftsnivå, samt investeringer i ting som samferdsel, utdanning og barnehager kan påvirke folks valg av bostedskommune. Derfor vil min tilpasning av Tiebout modell være å se på kommunenes utgifter på forskjellige offentlige goder delt på befolkningsstørrelsen og avgiftsnivå i kommunene. For noen personer er forskjellene på kommunene allerede så store at de flytter og blir dermed «velferdsflyktninger» (Kagge & Fuglehaug, 2014). Det er allerede store lokale variasjoner i avgiftsnivå mellom norske kommuner i Norge. Norsk familieøkonomi (2015) sammenlignet utgiftene i alle norske kommuner med tall fra 2014, og det skiller 16297 NOK mellom de billigste (Sola kommune) og den dyreste (Gjemnes kommune). Av de 16297 NOK utgjorde eiendomsskatten totalt 6600 NOK.

2.2.1 Full mobilitet i Norge?

For at modellen skal fungere så stiller Tiebout (1956) krav til at innbyggerne er fullt mobile. I prinsippet så kan alle norske borgere flytte til hvilken som helst kommune i landet, men det er også flere faktorer som avgrenser en persons valg og muligheter. I Gjemnes kommune eksisterer det antageligvis flere som ønsker å flytte til en enda billigere kommune, men hvis man allerede er etablert på et sted er det flere faktorer som holder personer tilbake. Man er for eksempel ikke

garantert en jobb hvis flytter, heller ikke ny bolig, og hvis man eier sin egen bolig er det heller ikke gitt at man kommer til å få solgt boligen sin. Utgifter knyttet til flyttingen selv kan også komme i veien. Hvis man tar med personlige faktorer som Lee (1966) snakker om, så er det heller ikke sikkert at alle andre i husholdningen ønsker å flytte. Det spørsmålet man må stille seg er om forskjellene mellom kommunene faktisk er store nok til at folk faktisk tar steget og flytter, og om forskjeller i skatt- og avgiftsnivå faktisk er en utløsende faktor.

2.2.2 Har innbyggerne full informasjon?

Det andre antagelsen Tiebout (1956) har er at alle innbyggerne har full informasjon. Dette vil si at alle innbyggerne må kjenne til eller ha tilgang på informasjon om sin hjemkommune og alle andre kommuner. Her kommer antagelse 3 også inn; det eksisterer mange samfunn hvor innbyggeren kan velge å bo. Det må eksistere flere kommuner som ikke er lik ens egen hjemkommune. Antagelse 3 er virkelighetsnær, da det eksisterer mange kommuner å velge mellom, men om alle innbyggerne har informasjon om dem er en annen sak. Det er forskjeller på personer og de ulike samfunnslagene når det kommer til kunnskapsnivået om politikk og forvaltningen (Shaker, 2012). Fiva & Rattsø (2007) viser blant annet til at kommuner faktisk imiterer hverandre når det kommer til eiendomsskatt og andre avgifter, og dermed i realiteten driver med konkurranse mellom hverandre om innbyggerne. Om alle innbyggerne faktisk har informasjon om dette er usannsynlig og forskjellene mellom samfunnslagene vil være disproporsjonale.

2.2.3 Begrensninger knyttet til arbeid

Tiebout (1956) utelukker begrensningene som er knyttet til arbeid. I realiteten finnes det flere begrensninger som kan hindre flytting. Noen jobber er for eksempel avhengig av naturlige forutsetninger, som for eksempel fiske. En fisker er nok ikke veldig tilbøyelig til å flytte til innlandet. Kvaliteten på arbeidsmarkedet innenfor ulike sektorer kan også variere fra sted til sted, noe som kan gi hardere konkurranse om arbeidsplasser på ulike steder, og hvis man er nødt til å begynne i et nytt yrke er det ikke sikkert at man er villig til å gå ned i lønn.

2.2.4 Er de offentlige godene eksklusivt tilgjengelig for innbyggerne?

Antagelse 5 sier at de offentlige godene som produseres ikke kan være tilgjengelig for andre kommuner. Dette er ikke tilfelle ved norske veier. En kommunal vei er tilgjengelig for alle. Dermed kan ulike kommuner underfinansiere sine veier og satse på at deres innbyggere vil bruke nabokommunens veinett. Tilsvarende kan også skje med andre offentlige goder som en kommune kan underfinansiere, og dermed ende opp med å belaste nabokommunen.

2.2.5 Optimal kommunestørrelse

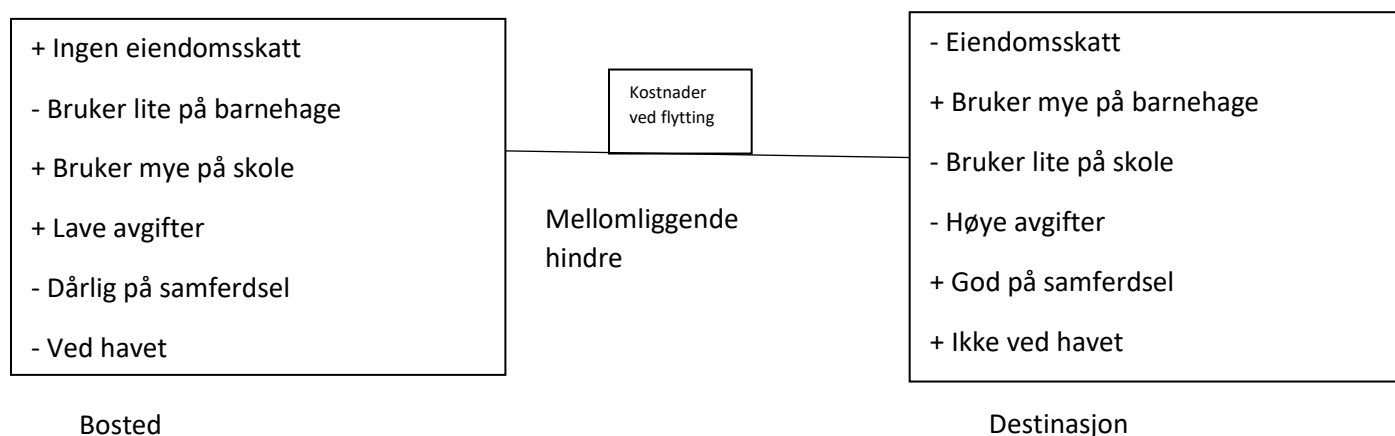
Antagelse 6 er at det må eksistere en optimal kommunestørrelse. Kommunestørrelse er noe som er omdiskutert etter region- og kommunereformen ble vedtatt. Blant annet i et ekspertutvalg på oppdrag fra regjeringen ble det anbefalt at en kommune bør ha minst 15000 – 20000 innbyggere for å sikre god drift (Regjeringen, 2014). Noe som går igjen er at større kommuner gir stordriftsfordeler, selv om erfaringer fra Nederland tilsier at kostnader per innbygger ikke endrer seg etter en sammenslåing (Allers & Geertsema, 2016, s. 678). Dollery og Crase (2004) ser etter stordriftsfordeler etter sammenslåing av lokale myndigheter i Australia. De konkluderer blant annet med at man ikke med sikkerhet kan si noe generelt om stordriftsfordeler ved sammenslåing, fordi det eksisterer omtrent like mange studier som motsier hverandre (Dallery & Crase, 2004, s. 273). Det eksisterer mest sannsynlig en optimal kommunestørrelse, men den er omdiskutert. Antagelse 7 sier at kommuner alltid søker å oppnå optimal størrelse, men hvis de ikke er klar over hva den optimale størrelsen er kan de ikke søke etter den.

2.3 Eiendomsskatt

I Norge har lokale myndigheter valget om de vil ha eiendomsskatt eller ikke. Mer enn 80% av inntektene til kommunene kommer fra den sentrale myndigheten og allerede regulerte skatter og

avgifter (Fiva & Rattsø, 2007, s. 459). Eiendomsskattloven gir kommunene myndighet til å skrive ut en årlig skatt på eiendom i hele kommunen eller et av de seks andre alternativene som kommunene har mulighet til å velge (Eigedomsskattelova, 1975, § 1-7). Før 2007 hadde bare kommunene mulighet til å skrive ut eiendomsskatt på eiendommer bygd helt eller delvis utbygd på byvis eller der slik utbygging er i gang. Stoltenberg II regjeringen endret dette for å fjerne forvirring rundt temaet. I årene som skal brukes i analysen (fra 2007 til 2015) måtte skattesatsen på eiendomsskatt være minimum 2 promille og maks 7 promille av skattegrunnlaget på skatteobjektet. Kommunene har også mulighet til å fastsette et bunnfradrag på skatteobjekter som brukes som boenheter. Hvis kommunen vil øke promillen er det bare lov til å øke den med 2 promille i året frem til man når maksgrensen.

2.4 Modell for flytting

Figur 2.1. En forenklet fremstilling basert på Tiebout (1956) og Lee (1966)

Her ser man en forenklet fremstilling av flytting basert på Tiebout (1956) og Lee (1966). Modellen er ment til å fremstille et individs preferanser om bostedet og destinasjonen. Hvis det er nok positive ting på destinasjonen til at destinasjonen kommer i pluss vil individet flytte, men bare hvis ikke de mellomliggende hindringene blir for store eller for vanskelig.

3. Metode

I denne delen vil det først presenteres valg av metode, som i denne oppgaven er kvantitativ metode. Deretter vil datasettet som er blitt brukt bli presentert og forklart, med en variabelbeskrivelse. I variabelbeskrivelsen redegjøres det for valg av variabler og sammenhenger mellom avhengig og uavhengig variabel. Helt til slutt legges det frem hypoteser. De fleste av hypotesene er ment som en kontroll, noe som også skrives om senere.

3.1 Kvantitativ metode

Målet som er satt for denne oppgaven er å teste om interkommunal migrasjon påvirkes av kommunenes valg om eiendomsskatt. Det blir i dette tilfellet derfor hensiktsmessig å benytte den kvantitative metoden, siden det da er mulig å få testet effekten av de forskjellige variablene opp mot hverandre. Muligheten for å generalisere resultatene er også mer til stede ved å bruke kvantitativ metode istedenfor kvalitativ metode (Ringdal, 2013, s. 248). Bruk av den kvantitative metoden gjør det også mulig å teste et mye større utvalg, og prosessere dataen mer effektivt. I denne oppgaven vil det ses på om eiendomsskatt i en kommune gjør noe med nettoinnflyttingen til kommunen. Den kvantitative metoden er best for dette, da den er best for å sammenligne variabler (Ringdal, 2013, s. 104). For å kunne gjennomføre oppgaven er det blitt brukt regresjonsanalyse, eller minste kvadraters metode. Programmet som er blitt brukt for å gjøre dette er Stata. Stata er et statistikkprogram som hjelper til og gjennomfører utregningene for deg. Alle figurer og modeller er hentet fra Stata.

3.2 Datasettet

I denne oppgaven har datasettet *Local Government Dataset* (3. versjon) laget av Fiva, Askill & Natvik (2017) blitt benyttet. Datasettet er en samling av forskjellig informasjon om norske kommuner fra 1972 til 2016. Datasettet inneholder informasjon om åtte forskjellige offentlige

program, skattepolicyer, valg og demografi. Datasettet ble først presentert for meg av min veileder, og inneholdt det meste av informasjon som trengtes for å gjennomføre analysen. Nettoinnflyttinger for kommunene manglet, og ble lagt til med data hentet fra statistikkbanken til Statistisk sentralbyrå (2020). Med valg av datasett har reliabilitet og validitet også vært fokusert på. Med reliabilitet menes det at man skal bruke samme måleinstrument og fremdeles få likt resultat, og med validitet menes det at man faktisk måler det man er ute etter å måle (Ringdal, 2013, s. 96). Datasettet er et godt datasett med gode målinger og transparens, som fører til at reliabiliteten går opp. Validiteten vil bli lettere å si noe om etter at variablene er ferdig analysert. Hverken Statistisk sentralbyrå eller Fiva, Askill & Natvik er ansvarlig for analysen av dataene som har blitt gjort. I min analyse vil 272 norske kommuner bli analysert fra 2007-2015. Grunnen til at det bare 272 norske kommuner analyseres er på grunn av mine kriterier og valg av variabler, som gjør at flere kommuner forsvinner på grunn av manglende data. Dette påvirker validiteten noe.

3.3 Variabelbeskrivelse

Her vil de ulike variablene som skal benyttes i analysen legges frem. Den avhengige variabelen vil bli presentert, deretter den hoved-uavhengige, og deretter resten av kontrollvariablene.

3.3.1 Avhengig variabel

Den avhengige variabelen for analysen er nettoinnflyttinger til kommunene. Den ble lagt til manuelt i datasettet og inneholder tallene for nettoinnflytting til de aktuelle kommunene. Variabelen viser altså nettoinnflyttingen i de norske kommuner fra 2007-2015. I analysen er befolkningsveksten representert i prosent relativt til populasjonsstørrelse. Navnet på variabelen er *Nettoinnflytting*. Siden dataene er hentet fra Statistisk sentralbyrå anses de som svært pålitelige. Det vil alltid være en sannsynlighet for at for at tallene ikke stemmer helt, og at for eksempel sen innrapportering kan føre til at noen flyttinger blir registrert neste kalenderår, men siden tallene er fra flere år så kan noe av det bli korrigert.

3.3.2 Hoved-uavhengig variabel

Den hoved-uavhengige variabelen er eiendomsskatt. Fra datasettet eksisterte det en dummyvariabel med kommunene som har eiendomsskatt kodet til 1 og uten eiendomsskatt kodet til 0. Problemet med denne variabelen er at den viser eiendomsskatt for kommuner som bare har eiendomsskatt på næringseiendom også. Derfor kodet jeg min egen eiendomsskatt-variabel. Variabelen PerCapPTAXresidential viser hvor mye kommunene har i inntekt fra eiendomsskatt i NOK 1000 per innbygger (KPI justert med KPI2011). For å utelukke kommuner med bare skatt på næringseiendommer laget jeg en dummyvariabel av PerCapPTAXresidential der de som har inntekt fra eiendomsskatt på husholdninger er kodet 1 og de som ikke har det er kodet 0. Tall på PerCapPTAXresidential er bare tilgjengelig fra 2007-2016, noe som er grunnen til analysen foregår med disse årene. Grunnen til at jeg laget en egen variabel uten kommuner med bare skatt på næringseiendommer var at det er rimelig å anta at de fleste ikke vil bry seg om næringseiendommer blir beskattet av kommunen. Noen av kommunene hadde missing data på variabelen, noe som også bidro til at antall kommuner som analyseres går ned. En utfordring tilknyttet eiendomsskatten er hvordan de ulike kommunene takserer eiendommer, som påvirker hvor mye man faktisk må betale. Noen kommuner kan bruke en takst som avviker fra verdien som er satt i skatteligningen. Dette betyr at en kommune som bruker 2 i promille på sin sats på eiendomsskatt i verste fall kan være dyrere sammenlignet med en kommune med 7 i promille. Dette løses med at eiendomsskatten dummykodes, slik at variasjoner i sats ikke kommer inn. Variabelen fikk navnet *Eiendomsskatt*.

3.3.3 Kontrollvariabel 1 – Brukeravgifter

Den første kontrollvariabelen *Brukeravgifter* har som mål å kontrollere for avgiftene som kommunen kraver inn fra innbyggerne sine. Kommunene har mulighet til å kreve gebyrer og avgifter for mange av tjenestene de leverer, men de har ofte ikke lov til å ta inn mer enn kostnaden av å levere tjenesten. Disse gebyrene og avgiftene kan fungere som ekstra skatter og avgifter i kommuner. Variabelen er PerCapUserCharges som viser hvor mye det koster per innbygger for

tjenester tilknyttet infrastruktur som vann, avløp og søppel. Grunnen til at denne tas med er fordi det er en del av skattene og avgiftene som Tiebout (1956) nevner som kan påvirke hvor man vil bo.

3.3.4 Kontrollvariabel 2 – Transport

Den andre kontrollvariabelen *Transport* har som mål å kontrollere for de utgiftene som kommunene har innenfor transport og infrastruktur. Kommunene har flere utgifter tilknyttet kommunale veier og annen infrastruktur som øker behovet for inntekter. Variabelen *Total_transport* er blitt brukt her og den er delt på kommunenes populasjon (variabel – pop) for å se hvor mye kommunene bruker per innbygger på *Total_transport*. *Total_transport* er summen av kommunale utgifter på transport og infrastruktur. I min analyse heter variabelen *Transport*. Grunnen til at den blir valgt er fordi det er med på å avgjøre hvor mye skatter og avgifter kommunene er avhengig av for å kunne tilby tjenestene (Tiebout, 1956).

3.3.5 Kontrollvariabel 3 – Helse

Den tredje kontrollvariabelen *Helse* er med for å forsøke å fange opp et område hvor kommunene har spillerom til å bruke mer penger enn det som er minstekravet fra de sentrale myndighetene. Variabelen *Helse* er satt sammen av *Total_elderlycare* pluss *Total_healtsocial* delt på populasjonen. *Total_elderlycare* er totale utgifter kommunen har på eldreomsorg og funksjonshemmede. *Total_healthsocial* er hvor mye kommunene bruker på de andre helsetjenestene de leverer og andre sosiale tjenester. Et av problemene med variabelen *Helse* er at noen kommuner har forskjellige utgifter på grunn av demografiske forskjeller, som for eksempel at de har en mye større andel av befolkningen som er pleietrengende enn andre kommuner har. *Helse* variabelen er også knyttet til kommunens utgifter, noe som kan påvirke skatte- og avgiftsnivået i kommunen.

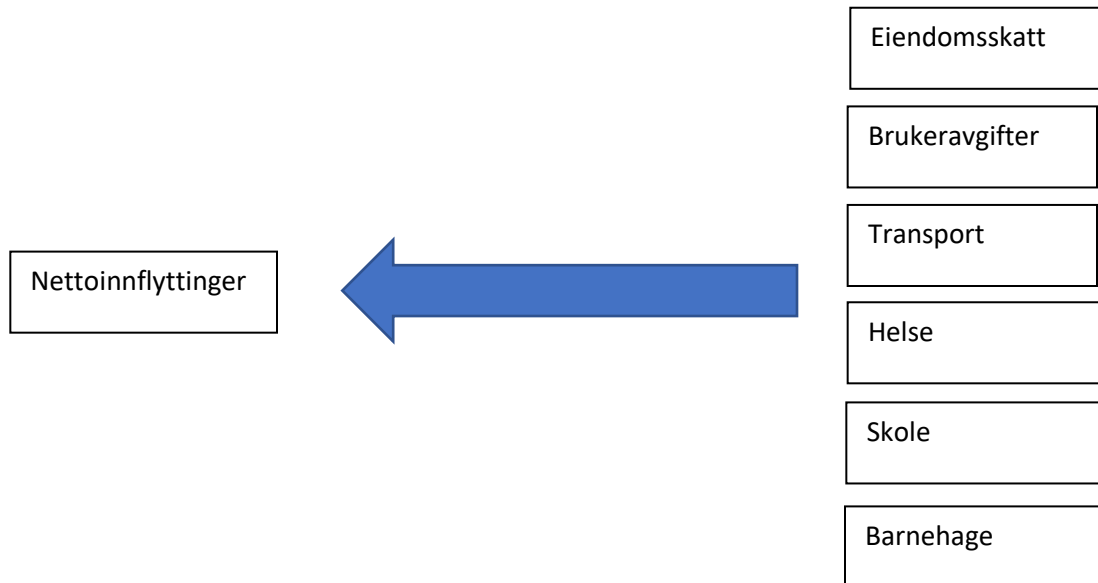
3.3.6 Kontrollvariabel 4 – Skole

Den fjerde kontrollvariabelen *Skole* er med for å kontrollere for om utgifter knyttet til skoledriften kan påvirke nettoinnflyttingen. Kontrollvariabelen er satt sammen av *Total_education* delt på antall barn i skolealder (variabel – *age715*). *Total_education* gir de totale utgiftene som kommunene bruker på utdanning. Med å dele *Total_education* på antall skolebarn ser man hvor mye kommunen bruker på elev. Kommunene kan velge å bruke mer enn det som er nødvendig og denne variabelen fanger opp dette satsningsområdet. Et problem er at hvor mye kommunene bruker per elev ikke nødvendigvis trenger å reflektere satsningen til hver enkelt kommune. Det sier for eksempel ingen ting om hvor effektiv kommunene allokerer ressursene. *Skole* har blitt valgt fordi kvaliteten eller satsningen til kommunene på området kan være med på å skifte preferansene noen har for kommunen, og dermed enten ønsker å flytte dit eller dra derfra (Tiebout, 1956).

3.3.7 Kontrollvariabel 5 – Barnehage

Den femte og siste kontrollvariabelen *Barnehage* er med for å kontrollere for et satsningsområde for kommunene, der de har spillerom til å bruke mer penger enn nødvendig. *Barnehage* består av *Total_childcare* delt på barn fra 0-6 (variabel – *age06*). *Total_childcare* er den totale summen som brukes på barnehager i kommuner, inkludert støtte til private barnehager. Et problem er at denne fjerner de barna som ikke går i barnehage. For eksempel kommuner med en høy andel innvandrere kan bli påvirket av dette. I 2018 gikk 82,8 prosent av innvandrerbarn i barnehagealder i barnehage opp mot 91,7 prosent i hele befolkningen (Udir, 2019). Slik som *Skole* variabelen sier det heller ingen ting om hvor god ressursallokeringen er i kommunen i barnehagesektoren. *Barnehage* er også valgt i likhet med *Skole* fordi det kan være med på å skifte preferansene noen har for kommunen, og dermed enten ønsker å flytte dit eller dra derfra (Tiebout, 1956).

Med alle kontrollvariablene forklart, så er neste steg i oppgaven å gjennomføre analysen. Forenklet forklaringsmodell er fremstilt i figur 3.1 nedenfor.

Figur 3.1.

3.5 Hypoteser

Hypotese 1: Eiendomsskatt påvirker nettoinnflyttingen negativt.

Hypotese 2: Brukeravgift påvirker nettoinnflyttingen negativt.

Hypotese 3: Transport påvirker nettoinnflyttingen negativt.

Hypotese 4: Helse påvirker nettoinnflyttingen positivt.

Hypotese 5: Skole påvirker nettoinnflyttingen positivt.

Hypotese 6: Barnehage påvirker nettoinnflyttingen positivt.

4. Analyse

I denne delen av oppgaven presenteres det først deskriptiv statistikk av variablene som skal analyseres. Deretter presenteres regresjonsanalysen. Der vil det bli lagt vekt på verdiene og faktorene R^2 , b-koeffisienten og signifikansnivå. Helt til slutt skrives det litt om utfordringer og svakheter med modellen.

4.1 Deskriptiv statistikk

I den deskriptive statistikken vist i tabell 4.1 ser man antall observasjoner, gjennomsnittet, standardfeil, minste verdi og høyeste verdi for variablene i analysen. Som man ser så er den minste verdien på Transport på 0. Dette kommer av at Nordre Land i 2014 har fått registrert 0 på Total_transport. Dette er noe jeg hverken har klart å bekrefte eller avkrefte, da jeg bare finner informasjon om samferdsel hos Statistisk sentralbyrå fra 2015, men mest sannsynlig er det en feilrapportering.

Variabel	Observasjoner	Gjennomsitt	Std. feil	Min	Maks
Nettoinnflytting	2413	.679	.821	-2.410	5.786
Eiendomsskatt	2415	.51	.50	0	1
Barnehage	2415	91.97	19.78	45.1	229.87
Skole	2415	136.57	33.38	89.68	473.47
Brukeravgift	2415	3.06	1.32	-.0014191	12.32
Transport	2415	.0002882	.0002993	0	.0028898
Helse	2415	.0013	.0010	.0000164	.0087

Tabell 4.1

4.2 Regresjonsanalyse

		Observasjoner	2413
		Prob > F	0.0000
		R ²	0.1090
Nettoinnflytting	Coef.	P> t	Std.feil
Eiendomsskatt	-.003236	0.000	.000319
Brukeravgift	.0002901	0.022	.0001269
Transport	-2.37	0.002	.754866
Helse	-1.81	0.000	.2225094
Skole	-0.00000339	0.00000533	8.488
Barnehage	0.0000275	0.00000867	17.568
Konstant	.008541	0.000	.0009488

Tabell 4.2

Prob > F viser signifikansen til modellen, noe som man ser er på 0.000. R² sier noe om forklaringskraften til modellen, og som man ser i modellen er R² på 0.1089 og det vil si at 10.89 prosent av variansen i den avhengige variabelen (nettoinnflytting) kan forklares av de uavhengige variablene. P>|t| er signifikansen til hver enkel variabel. Coef. er b-koeffisienten og som sier om der er en positiv eller negativ korrelasjon mellom den avhengige variabelen og en uavhengige, samt at den sier noe om endringen i den avhengige variabelen når den uavhengige endres med en måleenhet. Som man ser så er eiendomsskatten signifikant. Ut ifra b-koeffisienten kan man også se at det er en negativ korrelasjon mellom eiendomsskatt og nettoinnflytting. Kommuner med eiendomsskatt har en 0.003 prosentpoengs lavere innflytting. Dette er en veldig svak effekt. Samtidig blir hypotese 1 bekreftet av at det er en negativ korrelasjon. Brukeravgift er også signifikant. Det er en positiv korrelasjon mellom brukeravgifter og nettoinnflyttinger, den er dog veldig svak, men er fremdeles til stede. Selv om den er signifikant, blir fremdeles hypotese 2 avkreftet da det viste seg å være en positiv korrelasjon mellom brukeravgift og nettoinnflyttinger. Transport er også signifikant. Den viser at det er en negativ korrelasjon mellom hvor mye en kommune bruker på samferdsel per innbygger og nettoinnflytting til kommunene. Effekten er -

2.37 prosentpoeng på nettoinnflytting for hver 1000 NOK brukt på hver innbygger. Hypotese 3 blir dermed bekreft da det eksisterer en negativ korrelasjon. Helse er også signifikant. B-koeffisienten er på -1.811, som betyr at der en negativ korrelasjon mellom bruk av midler på eldreomsorg, pleietrengende og andre helsetjenester mot nettoinnflyttingen i kommunene. Effekten er på -1.811 prosentpoeng på nettoinnflyttingen for hver 1000 NOK som blir brukt på helse per innbygger. Hypotese 4 avkreftes siden et eksisterer en negativ korrelasjon mellom helse og nettoinnflytting. Skole er ikke signifikant og dermed så falsifiseres hypotese 5. Barnehage er både signifikant og har en positiv korrelasjon med nettoinnflytting. B-koeffisienten er på 0.0000275 som betyr at effekten på nettoinnflyttingen bare er 0.0000275 prosentpoeng for hver 1000 NOK som blir brukt på barnehage per barn i barnehagealder. Dette er en svak effekt, men hypotese 6 bekreftes på grunn av at det er en positiv korrelasjon mellom barnehage og nettoinnflyttinger.

4.3 Svakheter

En av svakhetene med denne analysen er at bare 272 av de 429 kommunene i tidsrommet 2007 – 2015 er med i analysen. Grunnen til at det var flere kommuner som manglet er på grunn av manglende data på de variablene som jeg hadde valgt meg ut. Rundt 60 prosent av de norske kommunene i tidsrommet 2007 – 2015 ble analysert med de variablene som ble valgt ut. Selv om det ikke er et stort problem, så hadde analysen stått sterkere hvis enda flere kommuner hadde blitt analysert. I tillegg kommer svakhetene som blir nevnt i variabelbeskrivelsen. Som at barnehagevariabelen ikke gir et eksakt tall på hvor mye kommunene bruker på hvert barn som går i barnehagene, men den var istedenfor et tall på hvor mye som brukes på hvert barn i barnehagealder i kommunene. Siden noen barn ikke har plass i barnehage blir ikke dette et helt nøyaktig mål på kostnadene som er knyttet til hvert barn i barnehagene. I tillegg kommer problemene med eiendomsskatt. Siden kommunene har mulighet til å ha en sats mellom 2 promille og 7 promille på eiendomsskatten, så kunne det ha vært gjort analyser for å sjekke om nettoinnflyttingen også blir påvirket av hvilken sats de har. Problemet da er at kommunene har mulighet til å taksere ulikt, som gjør at en kommune med satsen 7 i promille i verste fall kan ha en lavere netto totalsum i eiendomsskatt korrigert for befolkningstall på husholdninger som er like

mye verdt i skatteligningen som en annen kommune som har 2 i sats. Det kunne blitt løst med å se forskjellene mellom de kommunene som tar inn mest i eiendomsskatt per innbygger og de som tar inn minst.

5. Diskusjon

I denne delen av oppgaven vil resultatene fra analysen bli diskutert. Hver enkelt variabel og hypotese vil bli diskutert. Deretter diskuteres resultatene opp mot Tiebout (1956) og det reflekteres rundt om det faktisk er Tiebout effekter til stede. Til slutt avsluttes det med litt om mulig fremtidig forskning.

I denne analysen bør det også tas i betraktning at det er en mulighet for Type I og Type II feil. Hvis man forkaster nullhypotesen selv om den egentlig er sann, begår man en feil av Type I (Ringdal, 2013, s. 340). Signifikansnivået på variabelen skole hadde ikke lavt nok signifikansnivå, noe som kan tyde på en Type I feil. En Type II feil gjøres hvis man unnlater å forkaste en falsk nullhypotese (Ringdal, 2013, s. 340). Sannsynligheten for å gjøre en Type II feil øker hvis signifikansnivået er lavt og synker hvis signifikansnivået er høyt. Flere av variablene har lav signifikans. Signifikansnivået i denne oppgaven er 0.05. Dette fordi det gir et godt kompromiss i avveiningen av sannsynligheten for Type I og II feil (Ringdal, 2013, s. 341). Som nevnt i 4.3 så eksisterer det svakheter i denne analysen som kan påvirke regresjonsanalysen og resultatene.

5.1 Eiendomsskatt

Variabelen med eiendomsskatt var hoved-uavhengig variabel for denne oppgaven og den testet hypotesen *Eiendomsskatt påvirker nettoinnflyttingen negativt*. Selv om hypotesen ble bekreftet, så var korrelasjonen svak. De kommunene som har eiendomsskatt 0.003 prosentpoeng lavere nettoinnflytting enn kommuner som ikke har eiendomsskatt. Dette utgjør en nesten ubetydelig forskjell mellom kommunene med eiendomsskatt og de uten eiendomsskatt. Selv om det var en liten forskjell, så ser man at Tiebouts (1956) teori blir bekreftet av resultatet. Hvis man setter det faktum at det er minimale forskjeller på kommunene med eiendomsskatt og de kommunene uten

eiendomsskatt til side, så bekreftes det at skatter kan gjøre en forskjeller på nettoinnflyttingen til kommunene.

5.2 Brukeravgifter

Variabelen med brukeravgifter var en av kontrollvariablene i denne oppgaven og den testet hypotesen *Brukeravgift påvirker nettoinnflyttingen negativt*. Hypotesen ble avkreftet, fordi det var en positiv korrelasjon som gjør at nettoinnflyttingen faktisk blir påvirket positivt, men det betyr ikke at funnene skal avskrives. I denne variabelen var effekten svak, med b-koeffisienten på 0.0003. Dette er i likhet med eiendomsskatten en nesten ubetydelig forskjell. Dette utgjør nesten ingen ting for nettoinnflyttingen til kommunene. Man kan også i dette tilfellet argumentere for at dette bekrefter Tiebout (1956) om individuelle preferanser, hvis man legger vekk det faktum at det utgjør en nesten ubetydelig forskjell.

5.3 Transport

Variabelen med transport var en annen kontrollvariabel i denne oppgaven og testet hypotesen *Transport påvirker nettoinnflyttingen negativt*. Hypotesen ble bekreftet, da resultatene viste en negativ korrelasjon mellom transport og nettoinnflyttinger. Effekten for transport på nettoinnflyttinger ble -2.37 prosentpoeng på nettoinnflyttingen for hver 1000 NOK brukt på per innbygger. I utgangspunktet ser det ut som om det er en stor forskjell, men gjennomsnittlig forbruk i kommunene ligger på 280 NOK per innbygger. Siden det er tilfellet blir ikke utfallet så nevneverdig, men for kommunene som ligger i toppen kan det ha en større effekt, da den høyeste summen var 2800 NOK per innbygger. Dette gjør at for enkelte kommuner kan dette få en merkbar konsekvens. Transport er dermed den som har visst mest tegn på at det eksisterer Tiebout effekter så langt. Resultatene gir også andre implikasjoner. For kommunene betyr det at store investeringer i transport kan få et negativt utslag på nettoinnflyttingen i kommunen.

5.4 Helse

Variabelen med helse var den tredje kontrollvariabelen i denne oppgaven og testet hypotesen *Helse påvirker nettoinnflyttingen positivt*. Helse påvirker nettoinnflyttingen negativt, siden resultatene viste en negativ korrelasjon mellom nettoinnflytting og helse. Dermed ble hypotesen avkreftet, men dette betyr ikke at resultatene er uviktige. B-koeffisienten viste -1.81, noe som betyr at effekten for helse på nettoinnflyttinger er -1.81 prosentpoeng for hver 1000 NOK brukt på helse per innbygger. Ulikt kontrollvariabelen transport, så bruker kommunene mye mer i gjennomsnitt på helse per innbygger. Gjennomsnittet for helse ligger på 1300 NOK per innbygger og det høyeste som er brukt per innbygger er 8700 NOK. Dette vil si at helse så langt er den variabelen med høyest innvirkning på nettoflyttingen. Resultatet var uventet da jeg intuitivt antok at individer har en høyere preferanse for kommuner som satser mer på helse. I dette tilfellet er det enklere å argumentere for tilstedeværelsen av en Tiebout effekt. Det er også en mulighet for at resultatene kan være misvisende, da den ikke viser hvor mye kommunene bruker på brukerne innenfor eldreomsorg og andre helsetjenester. Det kan føre til at kommuner som er langt utenfor den gjennomsnittlige demografiske kommunen kan ha en skjev representering i analysen. På grunn av demografien kan de i realiteten bruke mer penger per bruker enn andre kommuner, men på grunn av måten variabelen konstruert på vil det ikke være representativt.

5.5 Skole

Variabelen med skole var den fjerde kontrollvariabelen i oppgaven og testet hypotesen *Skole påvirker nettoinnflyttingen positivt*. Skole viste seg å ikke være signifikant, noe som førte til at hypotesen ble falsifisert. Hvis skole er alene i en regresjonsanalyse med nettoinnflyttinger er den signifikant, men med en gang en annen variabel blir lagt til blir verdiene for høye.

5.6 Barnehage

Variabelen med barnehage var den femte og siste kontrollvariabelen i denne oppgaven og testet hypotesen *Barnehage påvirker nettoinnflyttingen positivt*. Det viste seg at barnehage faktisk

påvirker nettoinnflyttingen positivt, siden resultatene viste en positiv korrelasjon mellom barnehage og nettoinnflyttinger. Dermed ble hypotesen bekreftet. Effekten barnehage har på nettoinnflyttinger ser ikke ut som mye. B-koeffisienten viste 0.0000275, noe som betyr at effekten på nettoinnflytting er 0.0000275 prosentpoeng for hver 1000 NOK som kommunene bruker på barnehage per barn i barnehagealder. Selv om at det ved første øyekast kan se ut som barnehage har en veldig liten påvirkning kan det utgjøre en større forskjell i kommunene som bruker mest på barnehage per barn i barnehagealder. Gjennomsnittlig bruk per barn i barnehagealder i kommunene er 91970 NOK, det høyeste er 229870 NOK og det laveste er 45100 NOK. Dette viser at satsningen i kommunene er meget forskjellig og de vil i veldig ulik grad bli påvirket av effekten barnehage påvirker nettoinnflytting. Det kan hende at normalfordelingen for kommunene som ligger i toppen av bruk per barn i barnehagealder egentlig er mye lavere. I noen år vil kostnaden per barn i barnehagealder være høyere fordi det kan ha blitt gjort store engangsinvesteringer i nye bygg og lignende. Siden barnehage viser en positiv korrelasjon betyr det at dette er noe som noen individer ønsker at deres kommune skal bruke penger på. Dette kan forklares som en Tiebout effekt. Ved at individer flytter dit deres preferanser blir møtt (Tiebout, 1956). Det blir beskrevet en annen svakhet av denne variabelen i 4.3 Svakheter. Det kan tenkes at variabelen helse hadde vist mer lignende resultater som barnehage, hvis variabelen helse hadde inneholdt kostnaden per bruker istedenfor at kostanden blir vist fordelt ut over hele befolkningen.

5.7 Tiebout effekter

Den hoved-uavhengige variabelen Eiendomsskatt viste seg å være signifikant og viste en negativ korrelasjon mellom innflytting og eiendomsskatt. I og med at variabelen eiendomsskatt både var signifikant og viste en negativ korrelasjon kan vi si at vi har en Tiebout effekt, siden det påvirker nettoinnflyttingen. Problemet går på at effekten utgjør veldig lite, så selv om effekten er der, så er den så liten at den nesten ikke gjør noe forskjell. Det hadde vært interessant å se på effektene av forskjellige satser på eiendomsskatt, for å se om effektene blir sterkere da. Det samme gjelder for brukeravgift. Den var signifikant og viste en positiv korrelasjon, noe som var uventet. Også i tilfellet med brukeravgift var effekten marginal, men hvis man ser på effekten målt opp mot den gjennomsnittlige brukeravgiften kan det potensielt utgjøre en forskjell. Alt dette gjør at man også

ser Tiebout effekter ved brukeravgift. Transport var signifikant og viste en negativ korrelasjon. Effekten kan være merkbar i kommuner som bruker mye på transport. Dermed kan vi også her se spor etter Tiebout effekter. Helse var også signifikant og hadde en negativ korrelasjon, noe som var uventet. Helse var den variabelen som antageligvis hadde størst påvirkning på nettoinnflyttingen. Variabelen helse er dermed den variabelen med de tydeligste spor etter en Tiebout effekt. Variabelen skole endte opp med å ikke være signifikant, noe som gjør at den ikke brukes til å se etter Tiebout effekter. Den siste variabelen barnehage var signifikant med en positiv korrelasjon med nettoinnflytting. Som diskutert over så ser ikke effekten så stor ut, men kan gjøre en forskjell på de kommunene med høyest bruk på barnehager. Også på barnehage kan man da se Tiebout effekter. Kort oppsummert så kan man se Tiebout effekter i alle variablene utenom skole. Spørsmålet er om effektene er fremtredende nok til å utgjøre en reel forskjell på nettoinnflyttingen. Det som er mer tydelig er push og pull faktorene som Lee (1966) skriver om. Alle disse faktorene er enten en push eller pull faktor for å flytte til kommunene.

5.8 Videre forskning

Variablene som representerte offentlige goder gav forskjellige resultater. Transport og helse viste en negativ korrelasjon. Det at variabelen for helse viste negativ korrelasjon kom som en overraskelse. En mulig sideliggende forklaring på dette kan være tilknyttet stordriftsfordeler, i form av at kommuner med høy utflytting får en større eldrepopulasjon relativt til resten av befolkningen. Dermed mister kommunene stordriftsfordeler og ender opp med en dyrere drift. Videre forskning kunne sett på denne relasjonen og prøvd å finne ut hvorfor variabelen viste en negativ korrelasjon i analysen. Noen annet interessant som kan forskes videre på å se om nettoinnflyttinger er høyere i de kommunene som har mest effektiv ressursallokering. Lee (1966) skriver om at valget om man flytter påvirkes av hvilket stadium man er i livet. En annen mulig videre forskning kunne vært og sett på kommuner med en høy andel eldre, for å se om tilflyttingen til de kommunene består av en lavere eller høyere andel yngre individer, relativt til kommunene med en yngre befolkning. Det hadde også vært interessant å undersøke hvordan arbeidsmarkedet påvirker nettoinnflyttingen og hvor langt unna arbeidsplassen folk er villig til å bosette seg.

6. Konklusjon

For å svare på problemstillingen som ble fremlagt i innledningen «*hvordan påvirkes interkommunal migrasjon av eiendomsskatt?*» har det blitt brukt en regresjonsanalyse med et variabler fra et omfattende datasett med tall informasjon fra norske kommuner. I regresjonsanalysen brukes nettoinnflytting som den avhengige variabelen og eiendomsskatt som den uavhengige variabelen, samt fem kontrollvariabler.

Tiebout (1956) argumenterte for at innbyggerne vil bosette seg der deres preferanser for offentlige goder blir møtt. Lee (1966) snakker om push og pull faktorer knyttet til valget om å flytte eller bli. I analysen i denne oppgaven har det blitt gjort funn som tyder på at nettoinnflyttingen i kommunene faktisk påvirkes av kostandene tilknyttet til de offentlige godene og skattene og avgiftene som trengs for å finansiere offentlige goder. Det som derimot er usikkert er hvor mye de faktisk gjør en markant forskjell på nettoinnflytting til kommunene.

Oppsummert så har oppgaven belyst problemstillingen og vært med på å belyse noen av de andre faktorene som er med på å påvirke nettoinnflyttingen i kommunene. Det som viste seg, var at det eksisterer flere faktorer som er med på å påvirke nettoinnvandringen til kommunene.

7. Datasett

Fiva, Jon H., Askill H. Halse and Gisle J. Natvik (2017): Local Government Dataset. Available at www.jon.fiva.no/data.htm.

8. Litteraturliste

Allers, M. A. & Geertsema, J. B. (2016). THE EFFECTS OF LOCAL GOVERNMENT AMALGAMATIONS ON PUBLIC SPENDING, TAXATION, AND SERVICE LEVEL: EVIDENCE FROM 15 YEARS OF MUNICIPAL CONSOLIDATION. *Journal of Regional Science*, 56(4). 659-582.

Dollery, B. & Crase, L. (2004). Is bigger local government better? An evaluation of the case for Australian municipal amalgamation programs. *Urban Policy and Research*, 22(3). 265-275.

Eigedomsskattelova. (1975). Lov om eigedomsskatt til kommunane (LOV-1975-06-06-29). Hentet fra https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1975-06-06-29#KAPITTEL_1

Fiva, J., & Rattsø, J. (2007). Local Choice of Property Taxation: Evidence from Norway. *Public Choice*, 132(3/4), 457-470.

Gjerd, R. & Sørenes, K., M. (2019). I Trygve Slagsvold Vedums hjemkommune kan Senterpartiet stoppe 100 år med Ap-styre. *Aftenposten*. Hentet fra <https://www.aftenposten.no/norge/politikk/i/GG5LqB/i-trygve-slagsvold-vedums-hjemkommune-kan-senterpartiet-stoppe-100-aar-med-ap-styre>

Kagge, G. & Fuglehaug, W. (2014). Jakten på omsorgen *Aftenposten*. Hentet fra <http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/Jaktenpaomsorgen7478713.html#.Uyh5Rv15MeB>

Lee, E. (1966). A Theory of Migration. *Demography*, 3(1), 47-57.

Norsk familieøkonomi (2015). Vi undersøker kommune-Norges kostnadsnivå. Hentet fra <https://www.norskfamilie.no/magasin/norges-billigste-kommune-2014/>

Ravenstein, E. (1885). The Laws of Migration. *Journal of the Statistical Society of London*, 48(2), 167-235.

Ravenstein, E. (1889). The Laws of Migration. *Journal of the Royal Statistical Society*, 52(2), 241-305.

Regjeringen. (2014). Kriterier for god kommunestruktur. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/Kriterier-for-god-kommunestruktur/id754164/>

Ringdal, K. (2013) *Enhet og Mangfold – Samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode* (3. utg.). Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.

Shaker, L. (2012). Local political knowledge and assessments of citizen competence. *Public Opinion Quarterly*, 76 (3), 525-537.

Statistisk sentralbyrå (2016). Flyttinger, 2015. Hentet fra <https://www.ssb.no/befolkning/statistikker/flytting/aar/2016-04-21?fane=tabell&sort=nummer&tabell=262573>

Statistisk sentralbyrå (2020). Befolkning. Hentet fra <https://www.ssb.no/statbank/table/06913>

Tiebout, C. (1956). A Pure Theory of Local Expenditures. *Journal of Political Economy*, 64(5), 416-424.

Udir (2019). Tall og analyse av barnehager 2018. Hentet fra <https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-barnehage/tall-og-analyse-av-barnehager-2018/barn-i-barnehagen/>

